

ingediend op **1707** (2022-2023) – Nr. 1
17 mei 2023 (2022-2023)

Motie

van Jan Laeremans, Roosmarijn Beckers,
Kristof Slagmulder en Chris Janssens

tot besluit van het op 17 mei 2023
in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat
over de resultaten van het PIRLS-onderzoek 2021
naar de leesvaardigheid bij Vlaamse leerlingen

Het Vlaams Parlement,

- gehoord het actualiteitsdebat over de resultaten van het PIRLS-onderzoek 2021 naar de leesvaardigheid bij Vlaamse leerlingen;
- gehoord het antwoord van Vlaams minister Ben Weyts;
- overwegende:
  - 1° dat de recent gepubliceerde resultaten uit het PIRLS-onderzoek 2021 naar de leesvaardigheid bij Vlaamse leerlingen opnieuw een ernstig educatief deficit aantonen;
  - 2° dat deze neerwaartse trend inzake leerprestaties en onderwijskwaliteit in Vlaanderen eerder ook al duidelijk bleek uit ander internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek (PISA (Programme for International Student Assessment) en TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study));
  - 3° dat deze daling van de leerprestaties en onderwijskwaliteit ook al prominent naar voren is gekomen bij de resultaten van Vlaams peilingsonderzoek dat in 2022 werd gepubliceerd, namelijk de peilingsproeven basisonderwijs voor wiskunde, de peilingsproeven in de A-stroom en de B-stroom van de eerste graad secundair onderwijs voor de vakken wiskunde en Nederlands en de peilingsproeven secundair onderwijs voor het vak PAV (project algemene vakken) in de derde graad van het bso (beroepssecundair onderwijs);
  - 4° de conclusies van het in oktober 2021 gepubliceerde eindrapport van de Commissie Beter Onderwijs onder leiding van Philip Brinckman;
  - 5° de vaststelling dat het aandeel leerlingen die niet het Nederlands als thuistaal hebben de laatste decennia enorm is gestegen, wat blijkt uit de leerlingenkenmerkenstatistieken van Onderwijs en Vorming, waarbij in het schooljaar 2021-2022 meer dan 263.000 leerlingen in het Vlaamse leerplichtonderwijs op een totaal van 1,14 miljoen aantikten op deze indicator, zijnde een aandeel van 22,95 procent;
  - 6° dat dit aandeel in het basisonderwijs veel hoger ligt; in het lager onderwijs gaat het al om 23,7 procent en in het kleuteronderwijs om 26,7 procent;
  - 7° dat deze trend ook duidelijk bevestigd wordt in de bevraging bij de steekproefpopulatie van het genoemde PIRLS-onderzoek, waarbij slechts 52 procent van de leerlingen aangaf thuis altijd Nederlands te spreken;
  - 8° de onmiskenbare bevinding dat het spreken van een andere thuistaal dan de taal waarin het onderricht wordt gegeven (in Vlaanderen dus het Nederlands) duidelijk gecorreleerd is aan lagere leerprestaties zoals telkens blijkt uit internationaal vergelijkend onderwijsonderzoek evenals uit Vlaams peilingsonderzoek;
  - 9° het duidelijke verband tussen de daling van de onderwijskwaliteit en zowel het kwantitatieve lerarentekort als het kwalitatieve lerarentekort;
  - 10° de slechter wordende werkomstandigheden voor het onderwijspersoneel en de hiermee gepaard gaande hoge uitval door burn-out en andere mentale en psychosociale problemen, onder meer als gevolg van de hoge administratieve planlast en het slechte disciplinaire klimaat in vele (concentratie) scholen;
  - 11° de vaststelling dat thans heel wat lesgevers voor de klas staan die geen vereist of voldoende geacht diploma bezitten, maar dat ook heel wat beginnende leraren met een vereist of voldoende geacht diploma nog bepaalde competenties ontberen;
  - 12° dat uit onderzoek blijkt dat een kwart van de startende leraren zelf niet graag leest en dus amper boeken ter hand neemt en zodoende slechts beperkt beantwoordt aan het criterium van de leraar als cultuurparticipant, zoals wordt voorgeschreven in het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de basiscompetenties van de leraren;

- 13° het gegeven dat Vlaamse leraren gemiddeld genomen weinig tijd en ruimte hebben voor professionalisering en bijgevolg gemiddeld erg weinig participeren aan professionaliseringsactiviteiten ten opzichte van leraren in vergelijkbare landen, en ook het feit dat de kwaliteit en de duurzame borging van de inhoud en competenties binnen deze professionaliserings-trajecten niet altijd even degelijk en gepast te noemen zijn;
  - 14° het belang van tijd en ruimte voor een kwaliteitsvolle duurzame professionalisering doorheen de volledige lerencarrière, zeker in verband met taalbeleid en taal- en leesdidactiek;
  - 15° de vaststelling in het PIRLS-onderzoek 2021 dat het percentage kinderen die volgens hun ouders heel goed voorschools geletterd waren bij aanvang van het eerste leerjaar in Vlaanderen erg laag ligt in vergelijking met de andere bevraagde Europese landen;
  - 16° de vaststelling in het PIRLS-onderzoek 2021 dat ouders in Vlaanderen minder taalstimulerende activiteiten lijken te ondernemen met hun jonge kinderen in vergelijking met andere bevraagde Europese landen;
  - 17° de vaststelling uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken dat er een correlatie is tussen de aanwezigheid van lectuur en fysieke boeken in de leefomgeving van jonge kinderen en hun latere lees- en leerattitudes en -prestaties;
  - 18° de vaststelling uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken dat er een correlatie is tussen voorschoolse taalstimulering door de ouders/opvoeders en de vroege geletterdheid van kinderen;
  - 19° de vaststelling uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken dat het leesgedrag van kinderen en jongeren sterk veranderd is door de toegenomen digitalisering en dat het lezen via digitale media andere effecten heeft en dus andere strategieën vergt om tot een gedegen tekstbegrip te komen in vergelijking met analoge media;
  - 20° het belang van een gedegen taal- en leesvaardigheid in het Nederlands als basisvoorwaarde voor het adequaat aanleren van kennis, vaardigheden en attitudes uit andere domeinen die aan bod komen in het Vlaamse onderwijs;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° de aan de gang zijnde opmaak van nieuwe minimumdoelen voor het basisonderwijs aan te grijpen om het basisonderwijs te versterken door middel van ambitieuze eindtermen en basisgeletterdheidsdoelen;
  - 2° hier de eigenheid van het basisonderwijs, namelijk het werken aan een wijde harmonische schoolse ontwikkeling van de kinderen binnen een breed, geïntegreerd en actueel curriculum, zoveel als mogelijk te bewaren;
  - 3° in deze nieuwe eindtermen en basisgeletterdheidsdoelen de primaire prioriteit te leggen bij de basisvakken Nederlands, wiskunde en wetenschappen;
  - 4° de vermaatschappelijking van het onderwijs tegen te gaan door enerzijds in de eindtermen het aandeel attitudes en vaardigheden die eigenlijk niet zozeer met het schoolse te maken hebben beperkt te houden en door anderzijds via de Onderwijsinspectie erop toe te zien dat de scholen zelf niet te veel taken op zich nemen die eigenlijk niet tot de kerntaak van het schoolse behoren waardoor er voldoende tijd en ruimte vrij blijven tijdens de schoolweek voor de basisvakken Nederlands, wiskunde en wetenschappen;
  - 5° werk te maken van een inhoudelijke en vakdidactische versterking van de kwaliteit van de lerarenopleidingen en van een gedegen en gepastere instroom naar de lerarenopleidingen;
  - 6° te zorgen voor een gedegen aanvangsbegeleiding van beginnende leraren als vervolg op de lerarenopleiding;
  - 7° te zorgen voor meer tijd en ruimte voor de professionalisering van de (meer ervaren) leraren, zowel wat hun participatie betreft als het borgen van de hierin opgedane competenties;

- 8° werk te maken van de ontwikkeling van een leercontinuüm bij de onderwijsprofessionals dat deze drie voorgaande aspecten samen neemt en beter op elkaar laat aansluiten als een geharmoniseerde leerlijn, overeenkomstig de adviezen ter zake van de Commissie Beter Onderwijs;
- 9° de verantwoordelijkheid van de scholen inzake het gebruiken van kwaliteitsvolle didactische methoden en leermiddelen beter te doen behartigen en de Kwaliteitsalliantie inzake de leermiddelen effectief te laten oordelen op basis van de eindtermen over de kwaliteit van gepubliceerde hand- en werkboeken;
- 10° door middel van Leerpunt scholen, directies, leerlingbegeleiders en leraren rechtstreeks in contact te brengen met evidencebased best practices inzake het vormgeven van lessen, en hierbij primair te focussen op het bekender maken en verspreiden van evidencebased taal- en leesdidactieken;
- 11° beleidsonderzoek te voeren naar mogelijke verbanden tussen het (extensief) gebruik van digitale middelen (smartphones, tablets enzovoort) bij jonge kinderen in en buiten de school en de dalende leesvaardigheid, en op basis van deze conclusies scholen hieromtrent te sensibiliseren zodat ze ter zake gepast kunnen ageren;
- 12° prioritair werk te maken van een onderwijsklimaat waarin leerkrachten zich kunnen focussen op het lesgebeuren zonder extra planlast en met extra mogelijkheden om de orde op school te bewaren (bijvoorbeeld door de snellere mogelijkheid tot uitschoolzetting van leerlingen met ernstige gedragsproblemen);
- 13° het lerarenberoep aantrekkelijker te maken, zowel voor generatiestudenten als voor zijinstromers, door de opmaak van een omvattend lerarenpact met daarbinnen een globaal actieplan dat gericht is op het behoud van kwaliteitsvolle beginnende leraren binnen de onderwijssector om zodoende de hoge uitstroom tegen te gaan;
- 14° de huidige taalscreening onder de noemer KOALA-test (Kleuteronderwijs Luistervaardigheid), die thans enkel een eenmalige screening bevat in oktober-november van het schooljaar waarin de kleuter 5 jaar is, om te vormen naar een echt taalteststelsel dat een garantie biedt op de voldoende beheersing van het Nederlands, met resultaatverbintenis alvorens in te stromen in het lager onderwijs. Dit stelsel zou in het onderwijs in de derde kleuterklas bestaan uit een eerste taalscreening in de periode oktober-november (zoals nu het geval is), gevolgd door een echte taaltest in de maand mei van hetzelfde schooljaar;
- 15° meer tijd, ruimte en middelen te voorzien voor de professionalisering van kleuterleiders om hen onder andere meer handelingsbekwaam te maken inzake taalremediëring gedurende de derde kleuterklas;
- 16° erover te waken dat het werk voor kleuterleiders en kinderverzorgers in het kleuteronderwijs werkbaar blijft door onder andere te streven naar kleinere klasgroottes;
- 17° het gebruik van echte taalbadklassen als taalremediërend traject aan te moedigen;
- 18° tevens echte taaltesten in te voeren voor zijinstromende anderstalige nieuwkomers binnen het onderwijs in het lager onderwijs en het secundair onderwijs;
- 19° taalstimulering op de klasvloer en in het schoolbeleid te bevorderen in het lager en het secundair onderwijs;
- 20° in te zetten op en te investeren in een bredere toegankelijkheid van een kwalitatief en actueel boekenaanbod voor iedereen, zowel binnen als buiten de schoolcontext;
- 21° lokale overheden aan te zetten om hun dienstverlening inzake lokale bibliotheken performant en toegankelijk te houden, aangezien deze nog altijd de beste garantie bieden op nabijheid van openbaar leesvoer;
- 22° ook in andere domeinen dan Onderwijs en Cultuur te investeren in vroege geletterdheid bij kinderen, bijvoorbeeld in de kinderopvang;

- 23° een gezinsbeleid te voeren dat ouders meer hefbomen biedt om te kunnen kiezen om al dan niet meer tijd thuis te kunnen spenderen om hun kinderen meer en beter te kunnen ondersteunen en stimuleren in hun voorschoolse ontwikkeling en leergroei;
- 24° een meer doortastend integratiebeleid te voeren dat anderstalige allochtone ouders aanzet om hun vrijheid en verantwoordelijkheid inzake de opvoeding van hun kinderen effectief aan te wenden om hun kinderen te stimuleren om Nederlands te leren als primaire omgangstaal;
- 25° een deel van het groeipakket in te trekken en/of terug te vorderen bij onwil van ouders om inspanningen te doen om zelf het Nederlands onder de knie te krijgen en dus ook bij onwil om hun kinderen te stimuleren bij het aanleren van het Nederlands.

Jan LAEREMANS
Roosmarijn BECKERS
Kristof SLAGMULDER
Chris JANSSENS